

Illúziók és realitások a református internátusi nevelésben

Illúziók:

- Az iskola az egyház veteményeskertje. A folyamatosan bővülő egyházi intézményrendszerben egyre nagyobb a hitre jutó fiatalok száma. Az iskola jelentős missziói feladatokat lát el.
- A református iskolák (és internátusok) értékrendje, a nevelésről vallott nézeteik lényegében megegyeznek. Iskoláink, internátusaink befogadó és elfogadó intézmények.
- Az internátusi nevelés területén a stratégia tisztázott, a feladatok egyértelműek, a pedagógusok elkötelezettek a keresztyén nevelés területén.
- Az egyházi iskolákhoz kapcsolódó internátusokban hatékonyabb a nevelés, mint a világi kollégiumokban.

Realitások:

- Az iskola alig tudja pótolni az elsődleges, családi vallási szocializáció hiányát. „*Akik csak az iskolában találkoztak a vallással, de családjukban nem, ott csupán 4% mondta magát egyháziassan vallásosnak, 48%-a a 'maga módján' vallásosnak.*” (Hámori-Rosta: *Ifjúság, életkor, szocializáció* In: *Confessio* 2013/1 5-18. 15.).
- Az egyházi internátus lehetőségei valóban nagyobbak a nevelés területén, de csak akkor, ha a diákok által hitelesnek tartott nevelők egységes értékrendet képviselnek. Ezzel példát, vonzó mintát is adnak a Krisztus-követés megélésére. Másik fontos feltétele a nevelés hatékonyságának a kortárs hívő közösség léte.
- A református iskolák nem egységesek identitásuk, önmagukról, feladataikról alkotott véleményük alapján. (Kopp Erika: *Református középiskolák identitása* In: *Educatio* 2005/3 554-572)
- Az egyházi iskolákban tanuló diákok csupán egyharmada jön egyháziassal családi környezetből (Pusztai Gabriella), a tanárok egyháziassága megkérdőjelezhető. (Bacsikai Katinka: *Református iskolák tanárai* In: *Magyar Pedagógia* 2008/4 359-378)
- A református internátusok diákjai kevésbé tartják megértőnek nevelőiket, mint a világi kollégiumokban élő társaik, átlagosan kevésbé tartják igazságosnak a kollégium szabályait, és kevésbé érzik jól magukat az internátusban. (Hodossi 2014)

Lehetőségek, tennivalók:

- „*Emeljétek föl szívünket! Azé, aki fölemeli.*” (József Attila) Az internátusi nevelő kivételes lehetősége: bizalmi viszonyba kerülhet tanítványaival, példát, mintát adva eléjük alakíthatja gondolkodásukat, segítheti személyiségük fejlődést.
- Az internátusban kialakuló életközösség évtizedekre meghatározó lehet. (pl. Ottlik Géza: *Iskola a határon*) A magyarországi, felekezeti fenntartású középiskolába járó diákok magasabbra értékelik a rájuk való tanári odafigyelés mértékét, mint önkormányzati iskolákba járó társaik. Ugyanez a helyzet a magánéleti problémák vagy a jövőre vonatkozó tervek megbeszélésének gyakoriságával kapcsolatban is. (*Pusztai Gabriella: Társadalmi tőke és az iskola, 2009. 146.*) A nem felekezeti iskolások elsősorban a tanulást tartják az iskola meghatározó feladatának, míg az egyházi intézményekben a közösséghez való tartozás, a társas kapcsolatok is magas értékeket kaptak a felmérés során. Az egyházi iskola internátusában általában nagyobb a kötöttség, a fegyelem, négy évig jobban egymásra utalt a közösség. Több időt töltenek el együtt közösségben és szabályozottabb feltételek mellett, mint önkormányzati kollégiumokban élő társaik. Az együtt eltöltött idő, a kialakuló életközösség, a közös élmények meghatározóak a kamaszkorban. Ez teszi az internátusi nevelőket kitüntetett szereplővé a tizenévesek életében. Pozitív példájuk megerősít, negatív példájuk elbizonytalanít, megbotránkoztat, eltávolít.
- Fontos feladat megtalálni a hagyományokhoz való ragaszkodás és a változó körülményekhez való alkalmazkodás egyensúlyát. Az egyik legfontosabb református tradíciónk a rugalmasság. A Debreceni Református Kollégium bentlakásra vonatkozó 1886-os szabályzatát 1902-ben a következő indoklással módosították: „...***mivel a régiebb bentlakásra vonatkozó törvények a változó viszonyok között többé egészben nem alkalmazhatók, ezeket egy részben (...) módosította.***” (K 439/13 278/1902)
- A deklarált nevelési célokkal ellentétes tradíciók a nevelés hitelességét kérdőjelezzik meg, ezért azok megszüntetendők. Minden keresztyén iskola és internátus kiemelt, elsőrendű céljának a fiatalok Krisztushoz segítségét, a gyülekezetbe való beépülésük támogatását tartja. Ugyanakkor az elsősök ’betörését’ az internátusi hierarchiában elfoglalt helyük tudatosítását szolgáló hagyományokat engedik, sőt támogatják. Annak

ellenére tekintik a kollégiumi élet velejárójának az alsóbb évesek megszegésével, néhol megalázásával járó „hagyományok” ápolását, hogy ez szöges ellentétben áll az egymást különbnek tartó krisztusi szeretettel. (Mt.20, 25-28)

- Sürgős feladat a kollégiumi nevelés és a kollégiumi nevelő tekintélyének emelése. Kevés egyetemre jelentkező fiatal álmaiban szerepel, hogy internátusi nevelő legyen. Még ma is sokfelé él az a több évtizedes beidegződés, hogy azok dolgoznak a kollégiumokban, akik nem alkalmasak iskolai oktatásra, a pálya periferiájára szorultak. Sok keserű, frusztrált pedagógus hogyan lesz só és világosság? Az internátus nem gyermekmegőrző, hanem „*a közoktatási rendszer szakmailag önálló intézménye.*” (KNOA)

Dr. Hodossi Sándor